

Slovenski dom

Štev. 7.

V Ljubljani, torek 11. januarja 1938.

Leto III.

Jasna beseda poveljarja Romunije o smislu nedavnih političnih sprememb

Romunski kralj govori o diktaturi in o Judih

Bukarešta, 11. jan. o. Romunski kralj Karol je te dni sprejel posebnega dopisnika angleškega dnevnika »Daily Herald« ter mu ob tej priložnosti podal svojo izjavo o novi romunski vladi in sploh o razmerah, ki vladajo danes v Romuniji. Na vprašanje angleškega časnikarja o politični obliki novega režima, je kralj Karol odgovoril:

»Pojem diktatura nima splošnega pomena. Ta beseda more v eni državi pomeniti eno stvar, v drugi pa morda pomeni nekaj drugega. Z ozirom na politiko v Romuniji je vladar edini, ki more dati in vzdrževati strogo enotno smer v političnem in strankarskem življenju. Če se beseda diktatura prenese na Romunijo, potem pomeni samo to in nič drugega. Če bi se kake stvari pokazale za slabe, je to čisto moja stvar. Toda ne nameravam seči po ukrepih, ki jih navadno razumejo pod pojmom diktatura. Duh naše ustave je tale: vladar in njegova vlada delata vedno v soglasju.«

Drugo vprašanje, ki ga je angleški časnikar postavil romunskemu kralju, se je tikalo okolnosti, da je vlada v Romuniji bila poverjena stranki, ki na volitvah ni dobila večine. Na to vprašanje je kralj odgovoril:

Pomen volitev

»Ne vem, če volitve vedno resnično predstavljajo javno mnenje v kakšni državi. Vladar ima nalogo, da poišče in najde pravo narodovo razpoloženje. Ni mogoče zanikati, da se v Romuniji namerava razpoloženje krepi v korist nacionalizma. Zaradi tega je bila toliko bolj v soglasju z nacionalnim čustvom okolnost, da je bila poklicana na oblast stranka, ki je bolj nacionalistična kakor pa druge stranke. Moja izbira vlade ni odvisna od tega, kaj bo kdo dejal, temveč je izbira vlade temeljila izključno na narodnih potrebah. Ta vlada je avtoritativna in mislim, da je potrebna. Romunski narod mora občutiti, da je v državni red. Ne smete mešati notranje politike z zunanjo politiko. Za sestavo vlade sem obšel druge stranke, ker sem smatral, da so to zahtevale državne koristi. Moja stvar je, da presodim, kaj je najboljša in zato sem tudi odstranil nekatere skupine. Po mojem prepričanju ne gre tu za vprašanje o uvedbi fašizma, ali katerega drugega takega sistema. Vse pa je seveda odvisno od tega, kako kaj označite.«

Tretje vprašanje angleškega časnikarja se je nanašalo na to, če kralj odobrava notranjepolitični program sedanjega romunskega vlade. Kraljev odgovor na to vprašanje je bil tale:

»To je moja vlada, ki more imeti moje zaupanje. Če pa nekega dne ne bom več zadovoljen z njo, bom zahteval spremembo.«

Zadnje vprašanje se je tikalo Judov. Nanje je kralj odgovoril:

Judje šiba božja za Rumunijo

»Judovski vprašanje je glavno jedro v tem sedanjem političnem položaju. Ni mogoče zanikati, da ne bi med romunskim narodom bilo veliko nasprotstva do Judov. To vprašanje spada že v našo prejšnjo zgodovino. Ukrepi, ki bodo izdani, bodo temeljili na načelih, da je nujno potrebno izvršiti pregled romunskega državljanstva nad onimi Judi, ki so prišli v Romunijo po svetovni vojni. To kar se je pri nas zgodilo, je potrebno spremembe. Ti Judje so prišli v našo državo protizakonito. Njihovo število nekateri preveč pretiravajo, toda 250 tisoč jih je čisto gotovo prišlo k nam ter se razkropilo po naših vaseh. Ti prav gotovo ne predstavljajo dobrega elementa. Onim Judom, ki žive v Romuniji že od predvojnih časov, se ne bo nič v Romuniji zgodilo. Ti isti pa, ki so prišli po svetovni vojni, nimajo nikakih zakonitih pravic pri nas, ravno tako, kot imajo v drugih državah. Če bo z njimi zgodilo, ni govora tu o kakem izgonu, v nobenem primeru ne moremo dajati pravic krvosom. Ni nobenega razloga za takšen strah, ki ga je glede stvari pokazalo inozemstvo. Mi ne bomo surovi, pred menoj sta dve vprašanji: ali naj prešlimu splošno mišljenje svojega ljudstva, ali pa naj mu sledim. Sledil mu bom in bom postopal demokratično. Kar se pa tiče bodočnosti, bodo moji sklepi

sloneli samo na tem, kar smatram, da je najboljša za državo in narod.«

Končno je romunski kralj angleškemu časnikarju še enkrat potrdil, da so med Romunijo in Veliko Britanijo najpriščneje vezi, in da se bodo ti stiki še bolj okrepili.

Anglija in Francija za romunske Jude

Bukarešta, 11. januarja. m. Zaradi ukrepov proti Judom so se včeraj javili v predsedništvu romunske vlade diplomatski zastopniki Anglije in Francije. Predsednik vlade je francoskemu in angleškemu poslaniku dal samo začasno izjavo, končni odgovor bo pa sestavila romunska vlada na svoji finančni seji. Predsednik vlade je ob tej priložnosti obema diplomatskima zastopnikoma po-

trdil, da bo romunska vlada izvedla pregled državljanstvih izkazov in da bodo Judje v romunskem javnem življenju dobili ono mesto, ki jim številčno pripada. S tem obiskom, ki sta ga napravila francoski in angleški poslanik pri romunskem predsedniku vlade, se bavi tudi vse romunsko časopisje, predvsem vladno, ter poudarja, da ne more biti govora o kakih protizakonitih ali protustavnih ukrepih. Vse časopisje tudi istočasno poudarja neumestnost gonje, ki jo je začelo gotovo levičarsko časopisje na Angleškem in v Franciji proti novi romunski vladi. Pa tudi časopisi Zelezne garde in vsi ostali nacionalistični listi soglasno obsojajo to gonjo, posebno pa one Jude, ki so pobegnili v Pariz in London ter tam kaj začeli boj proti novi romunski vladi. Nekateri časopisi tudi poudarjajo, da bodo vsi ti Judje, če se vrnejo nazaj, prišli pred sodišče zaradi veleizdaje.

Romunski zunanji minister je danes v Belgradu

Sodelovanje med nami in Romunijo - nespremenjeno

Belgrad, 11. januarja. m. Na svojem potovanju v Zenevo je davi prispel iz Prage v Belgrad novi romunski zunanji minister Micescu. V Zemun se je pripeljal že ob 7 zjutraj. Na postaji so njegov salonski voz odpeli ter ga priključili drugi sestavi vlaka, s katerim se je ob 9 odpeljal minister Micescu v Belgrad. Na belgradski postaji ga je že pričakoval predsednik vlade dr. Milan Stojadinović s pomočniki zunanjega ministrstva, načelniki in vsem višjim uradnikom. S postaje se je Micescu odpeljal na romunsko poslaništvo. Po kratkem počitku se je podal v maršalati dvora, kjer se je vpisal v dvorsko knjigo.

Prvi sestanek je imel romunski zunanji minister Micescu z našim predsednikom vlade dr. Stojadinovićem ob 11 dopoldne. Razgovori v trenutku, ko to poročamo, še trajajo.

Za „obrambo miru“:

Oboroževalna tekma na morju se je spet začela

Pariz, 11. januarja. o. Sklep italijanske vlade, da začne Italija takoj graditi dve novo 35.000 tonski bojni ladji, več manjših enot in podmornic, je dal vsem državam, ki jim večanje italijanskega brodogradnje, pobudo za povečanje pomorske oborožitve. Francoska vlada bo v kratkem objavila, v koliki meri namerava pomnožiti število svojih bojnih ladij. Francija je z gradnjo novih enot bojnega brodogradnje zelo zadržana predvsem zaradi neprestanih stavk v ladjedelnicah. Italijanski sklep o gradnji novih orjaških bojnih ladij pa je francoske kroge prestrašil, da pripravljajo odločna dejanja, kakor ve povedati pariški tisk.

London, 11. januarja. AA. (DNB.) »Daily Telegraph« objavlja vest, da bo v letu 1938 zgrajenih več vojnih ladij in sicer pet linijskih, štiri ali pet križark po 8000 ton tipa »Fige«, tri križarke po 3000 ton tipa »Didoe«, 16 rušilcev tipa »Tri-bar«. Zgrajili bodo še več podmornic, nosilcev letal in drugih pomožnih vojnih ladij.

New York, 11. januarja. AA. (Havas.) »New York Tribune« prinaša poročila o ameriškem pomorskem oboroževanju, ki ga bo predsednik Roosevelt jutri predložil ameriški kongresu. Roosevelt bo zahteval od kongresa odobritev, da se ameriško vojno brodogradnje poveča za približno 237.000 ton ter bi tako doseglo tonažo 1.186.000 ton. Gradnja novih vojnih ladij je nameravana za leto 1939. List pravi, da mislijo začeti gradnjo tehle vojnih ladij: 3 oklopnih križark po 50.000

ton, 2 matičnih ladij za letala po 27.000 ton, 3 ali 4 križark po 36.000 ton, ali 4 lažjih križark po 27.000 ton, 20 torpedovk s skupno tonažo 30.000 ton in 6 podmornic s skupno tonažo 10.540 ton. Tudi bo predsednik zahteval odobritev gradnje več letal in več matičnih ladij za letala.

Boji pred Teruelom

Saragosa, 11. januarja. AA. Havasov dopisnik poroča: Ves včerajšnji dan so rdeči skušali ponovno zavzeti postojanke, ki so jih osvojili nacionalisti v zadnjih ofenzivah. Glavno prizadevanje rdečih je veljalo znamenitemu vrhu severno od Teruela, kjer so se čete generala Franca zelo dobro utrdile in odbile vse napade. Ta vrh obkrožuje severni del Teruela in glavno prometno zvezo republikancev. Nacionalistični generalni štab meni, da so v petih neprestanih napadih na te postojanke vrgli večkrat rdeči v boj več kot deset tisoč mož. Vlade izgube so zelo velike. Južno od Teruela so pa rdeči srdito napadli Muelo, a brez uspeha, ker je nacionalistično topništvo o pravem času preprečilo prodiranje nasprotnikov. Prav tako hudo so vladne čete napadle v odseku Villa Caru. Tudi te napade so nacionalisti odbili. Pred Teruelom je sovražnik skušal hudo pritiskati na nacionaliste, a brez uspeha. Povsod so nacionalisti ohranili svoje postojanke. Vladnim četam se doslej ni posrečilo prevzeti iniciativo operacij. Ker je toplota narasla, je bilo nacionalistično letalstvo zelo aktivno in je neprestano bombardiralo zaledje vladnih čet.

Japonci so zasedli Tsingtau

Tokio, 11. januarja. o. Oddelki japonskih mornarjev so se včeraj izkrcali v tsingtauskem pristanišču in zasedli mesto, ki so ga kitajske čete pred umikom povečini uničile. Zažgale so vse tovarne, vsa važnejša poslopja, pristaniške naprave in skladišča. Tsingtau je bil pred vojno v nemški posesti in so Nemci iz njega naredili cvetoče trgovsko središče.

Portugalska vojska je zvesta vladi

Lizbona, 11. januarja. AA. (Havas.) Ravnatelj portugalskega radijskega kluba stotnik Botello Monis je imel govor po radiu in je med drugim dejal:

Portugalska vojska bo znala uresničiti vse svoje zakonite težnje, če ostane na čelu vlade in v zunanjem ministrstvu predsednik Salazar.

Govornik je dejal, da je smešno zavračati poročila španske radijske postaje v Barceloni, da so portugalski častniki nezadovoljni z zadnjimi spremembami v armadi, in da je pol Lizbone v ognju. Govorec o prenosni vojske, o čemer je pred kratkim podal predsednik vlade Salazar izjavo, je stotnik Monis dejal: Portugalska vojska se ne upira političnemu položaju, ki ga je sama ustvarila, in tudi ne proti svojim voditeljem, ki si jih je sama izbrala. Deset let zvestobe človeku, ki ga je sama poslala v vlado, bo pač zadostno poročilo. Vsi glasovi, ki se o tem širijo, so izmišljotina. Kdor širi te glasove, naj ve, da nas

Vesti 11. januarja

Devet poslancev angleške Delavske stranke je prišlo v Madrid, kjer si bodo ogledali bojišča.

Stavka grozi francoski tekstilni industriji na severu. Delavci zahtevajo zvišanje plač, čeprav so jim jih podjetniki pred kratkim podvojili.

Bomba se je razletela v italijanskem predelu Sanghaja, čisto blizu policijskega poslopja. Zrtv ni bilo.

Do spopada je prišlo na zborovanju takozvane Demokratske ofenzive v Varšavi. Pod tem imenom se zbira stranka, ki so za ustanovitev ljudske fronte na Poljskem. Spopad je povzročil govor zastopnika Kmečke ljudske stranke, ki je opozoril na komunistično nevarnost.

Za škola v nemški vojski je sv. oče imenoval apostolskega upravitelja Justa Rarkowskega, ki je že do zdaj izvrševal to službo, ni pa bil še posvečen.

Novo judovsko gimnazijo so odprli v Užhorodu v češkoslovaški podkarpatski Rusiji.

Arabsko vprašanje v Palestini je treba urediti ne le s palestinskega, marveč s splošno arabskega stališča. To nalogo ima bivši iraški zunanji minister Nuri paša, ki je odpotoval v London.

Nemški kmetijski minister Darré je včeraj obiskal fašistovske kmetijske naselbine v pontinskih močvirjih in izrazil svoje občudovanje nad vsem, kar je Mussolinijeva vlada storila za italijanskega kmeta.

Novi abesinski podkralj — vojvoda Aosta je te dni sprejel guvernerje posameznih abesinskih pokrajin, ki so mu morali poročati o vsem, kar bo treba najnujnejšega tam narediti.

Velik novoletni diplomatski sprejem bo danes pri Hitlerju. Slovesni nagovor bo v imenu diplomatskega zbora imel papeški nuncij Orsenigo.

Do hudega spora je prišlo med belgijskimi rexisti. Odslopi nameravata načelnik poslanskega kluba Dalle in pa načelnik senatorske skupine Damiom. Dvomiijo, da bi se voditelju gibanja Degrelle posrečilo spore poravnati.

Sin predsednika argentinske republike Edvard Justo se je ubil pri padcu letala pred dvema dnevnoma. Z njim vred je našlo smrt še pet vojaških osebnosti.

Pariška policija je zopet izpustila iz zapora nekaj ljudi, ki so jih obdolžili v napol pozabljeni kapucarski zaroti. Vsi izpuščeni bodo policijo tožili zaradi pretepanja in mučenja z gladom.

Voditelj poljske narodne fronte polkovnik Koc je odstopil, ker se mu naloga, da bi združil vse poljske nacionalistične skupine v en tabor, ni posrečila. Na njegovo mesto bodo imenovali generala Skvarzinskega.

Štiri ljudi je ubila eksplozija v češki tovarni za razstreliva v Sentinu.

Na prihodnjem zasedanju Zveze narodov bodo o prenosni te ustanove dale najbrž skupno izjavo severnoevropske države in pa Švica.

Pariško notranje ministrstvo sporoča, da so prišli zločinci, ki so položili peklenске stroje v dveh hišah sredi Pariza sredi septembra.

21 pravoslavljnih škofov so zaprli od konca novembra dalje v Rusiji. Škofe dolže sodelovanja s fašisti, yohunstva in kar je še podobnih protislavljinskih zločinov. Arrestacije so nedvomno v smislu nove ustave, ki baje jamči za svobodo vere.

Poljski ministrski predsednik Skladkovski je precej obolel.

Francija in Anglija bosta na prihodnjem zasedanju Zveze narodov, da skupno izjavo, v kateri bosta podčrtali pomen te ustanove za Evropo in svet.

50.000 italijanskih kmetov bo spomladi odpotovalo v Nemčijo. Razdelili jih bodo na delo po raznih pokrajinah.

Angleški pisatelji, ki potujejo po Italiji, so si včeraj ogledali rimske znamenitosti. Spremljal jih je rimski guverner knez Co'onna.

Japonska zunanja trgovina je zadnje leto narasla za 7 odstotkov v primeri z letom 1936.

Naš knez namestnik Pavle je izročil atenskem županu 100.000 drahem za atenske siromake.

Angleško zastopstvo za pogajanja pri sklenitvi trgovske pogodbe med Anglijo in Združenimi državami bo v kratkem odpotovalo v New York.

Nemški raziskovalec dr. Filchner, ki je v Srednji Aziji iskal rude in petrolej ter so ga imeli Tibetanci dolgo čas zaprtega, se je včeraj vrnil domov.

Nemška svinjereja je od lani nazadovala za 22 odstotkov in bodo morali Nemci to izgubo nadomestiti s uvozom. Vlada je zaradi tega začela z veliko propagando za pospeševanje svinjereje.

Japonski cesarski svet se bo danes popoldne sestel in bo najbrž sklenil uradno napoved vojne Kitajski.

Španska nacionalistična vlada išče 2500 baskovskih otrok, ki so jih pred padcem Bilbao poslali v sovjetsko Rusijo in Mehiko.

Zahvale z našega dvora

Belgrad, 11. januarja. AA. Nj. Vel. kraljica Marija je dobila na svoj rojstni dan čestitke, ki ji izrekajo rodoljubne želje za dolgo življenje in srečo. Po najvišjem nalogu je pisarni Nj. Vel. kralja čast, zahvaliti se vsem, ki so poslali čestitke, in tistim, ki so se pri tej priložnosti vpisali v dvorne knjige.

Za božič in novo leto so poslale osebe in ustanove doma in na tujem čestitke Nj. Vel. kralju, Nj. Vel. kraljici Mariji, Nj. Vis. knezu namestniku in kraljevskemu domu. Po najvišjem nalogu je pisarni Nj. Vel. kralja čast zahvaliti se posameznikom in ustanovam za poslano čestitke in vsem, ki so se pri tej priložnosti vpisali v dvorne knjige.

(Iz pisarne Nj. Vel. kralja.)

vodi predvsem misel na demovino. Kdor želi povzročiti revolucijo, bo trčil ob vso armado, odločno braniti svoje voditelje in Salazarja.

Govor poljskega zunanjega ministra:

Poljska, evropski položaj in ZN

Varšava, 11. januarja. V svojem govoru pred poslanskim odborom za zunanje zadeve je poljski zunanji minister Beck orisal dobro zadnjih let kot dobo temeljnih sprememb v mednarodni politiki. Poljska ljubi predvsem dvostranske pogodbe. Najbistvenejši del naše zunanje politike temelji na nenapadnih pogodbah s sovjetsko Rusijo in Nemčijo. Naši zvezi s Francijo in Romunijo, sklenjeni še tedaj, ko se še ni organizirala Zveza narodov, nista odvisni od nobene druge pogodbe. Potrebno takšnih zvez so nedavno potrdili in poudarili obiski med predsednikom republike in romunskim kraljem, obisk romunskega prestolonaslednika na Poljskem, obisk maršala Rydz-Smigleja v Romuniji, izmenjava obiskov obeh zunanjih ministrov in napoved Delbošov obisk, ki pomeni nadaljevanje stikov s francosko vlado.

Naše razmerje s sovjetsko Rusijo se ni nič spremenilo. To razmerje temelji na nenapadnem paktu iz leta 1932. Ustanovitev veleposlanstva v Tokiu in Varšavi je izraz medsebojne naklonjenosti med Poljsko in Japonijo.

Glede podonavske kotline si prizadevamo, da ohranimo prijateljstvo in razširimo zveze. V razmerju do svete stolice smo razširili in poglobili medsebojne stike.

Glede palestinskega vprašanja je Beck dejal, da to ni lokalno vprašanje, temveč evrop-

ske. Potem je podal kratek pregled o delovanju poljske vlade pri zahtevah po kolonizacijah in surovinah. Mednarodna kriza je predvsem zvezana z vprašanjem DN. V Zenevi sta prišli na dan dve nasprotni si stremljenji. Pokazalo se je, da je brezpogojno izvajanje načel DN nemogoče. To pa ne pomeni, da je zaman stremljenje za najboljšo ureditvijo sporov. Nemogoče je, da pravila ustave, ki naj služijo vesoljnosti, izvajamo nekatere države. Tu je vir krize DN, ki se je še poslabšala z izstopom nekaterih držav, ki imajo velik pomen. Nemogoče je, da bi samo nekatere države izpolnjevale dolžnosti, izvirajoče iz DN. Prav tako ne sme DN postati zveza proti drugim zvezam.

Zunanji minister je nato ugotovil, da so nekateri mednarodni krogi poskušali zmanjšati pomen izstopa Italije iz DN in važnost nemške izjave. Tudi je razširjeno mnenje, da more DN po tej spremembi le pridobiti. Poljska je proti stremljenju, da se DN spremeni v bojno sredstvo proti totalitarnim državam. Mi spoštujemo pravico vsakogar, da si uredi razmere po lastnem pojmovanju, pod pogojem, da ne bo skušal svojega pojmovanja drugemu vsiliti, zlasti ne nam. Ko je Poljska priznala ustanove, kakršna je nemškevalni odbor, je navedla vse pridržke proti delovanju, ki ga DN skušajo vsiliti skupine držav zunaj DN. Oslabitev DN mora le še povečati pri vladah zavest za lastno odgovornost.

Braziljske težave

Predsednik Vargas - diktator in suženj...

Sedanjí predsednik braziljske republike je kandidiral za predsednika že leta 1930 meseca marca. Pri volitvah je sicer zmagal njegov konservativistični tekmeček Prestes, ki je bil prav za prav igrača v rokah svojih mogočnih podpornikov. Getulio Vargas pa, ki je imel zelo napredne načrte, zahteval žensko volilno pravico, pravico volitve za moške že od 18 leta naprej, stroge prenosne v korist delavskega in kmečkega ljudstva, se s tem porazom ni dal ugnati. Naskrivaj je pripravil revolucijo in ko je ta začela polovico braziljskih zveznih držav, se je postavil na čelo, vkorakal v Rio de Janeiro in postal gospodar položaja.

Začel je vztrajno in odločno reševati najbolj pereča vprašanja svoje države ter jo v nekaj letih postavil na višino najmodernejših držav, dočim je še pred 50 leti v njej cvetelo dejansko suženjstvo.

Največje preglavice pa mu je delala kava, glavni vir braziljskih dohodkov. Pridelek je narasčal, cene so padale. Najprej je omejil pridelovanje, ker to ni mnogo pomagalo, je ukazal zaloge metati v morje. V dveh letih so uničili 2 milijarde kilogramov kave, toda vse ni nič pomagalo.

Todaj priskoči

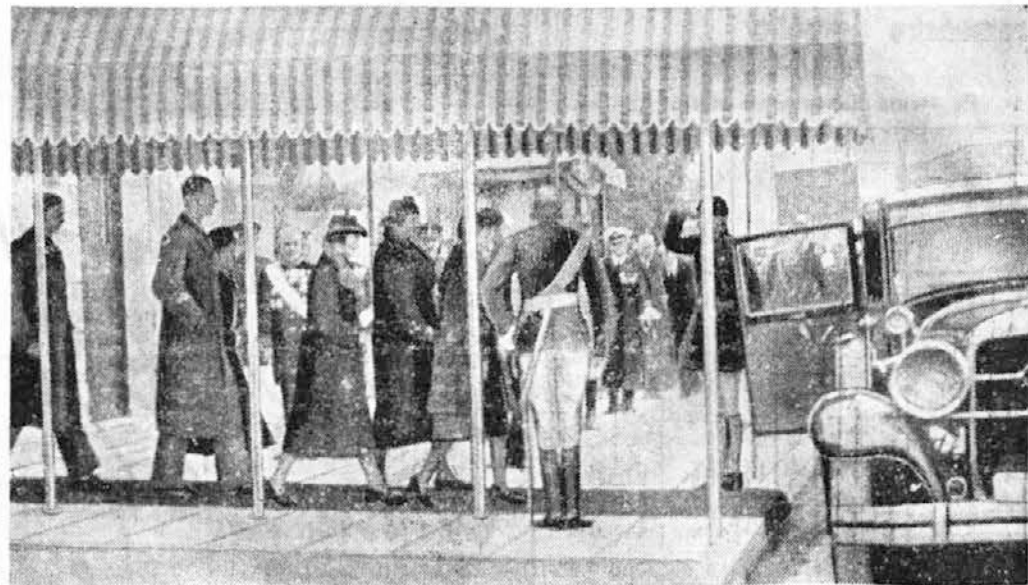
na pomoč Nemčiji

Svetovala je Vargasu, naj namesto kave goji bombaž, ki ga Nemčija tako potrebuje, pa ne more plačevati. V zameno bo dobivala nemško železo, orožje itd.

Bombaž se je obnesel tako dobro, da je začela pretiti nevarnost Ameriki in Indiji (oziroma Angliji), ki sta ga doslej največ pridelali. Roosevelt se je torej na poti na vseameriški kongres v Buenos Aires ustavil pri Vargasu in mu prijazno omenil nevarnost prevelike proizvodnje bombaža in mu ponudil za neomejeno dobo svoje križarke, samo da neha tako na debelo gojiti bombaž in dobavljati orožje iz Nemčije.

Trgovina z Nemčijo pa je nakopala Braziliji še drugo neugodnost — Hitlerjeve učence, ki so pod krinko nemških kolonistov začeli poplavliti Brazilijo. Danes jih je že okoli 200.000, samih zvestih Hitlerjancev, ki že poganjajo prve sadove: osnovala se je stranka integralcev, ki imajo iste zahteve kot nacisti in fašisti. Njihov vodja Plinio Salgado celo pravi, da razpolaga že s kakih milijonom izvrstno izvežbanih fašističnih borcev, s katerimi lahko vsak čas pride do vlade.

Vargas je v začetku mirno gledal njihovo rast, svojega mesta pa nikakor ne misli prepuštili »Führerju«. Začel je omejevali njegovo oblast ter zopet s silo pokazal, da je samo on vreden in zmožen vlade v tako razrvani državi. V noči od 10. na 11. novembra 1937 je izdal po radiu novo ustavo, ki mu podaljšuje predsedniško oblast za šest let. Do tega nenadnega napada ga je dovela ponovna kriza kave, v kateri je videl grožnjo severnoameriških bankirjev. Dasi mora zelo samovoljno in diktatorsko vladata, je vendar tudi velik revež, odvisen od Severne Amerike in Nemčije.

Takole so sprejeli v Atenah nemško princezino Frideriko Hanoveransko, ki se je v nedeljo poročila z grškim prestolonaslednikom

Polnočnica v tovarni

Po vseh mestih sveta, kjer sta razkošje in razuzdanost največja, sta tudi beda in zapuščenost največji. Tako je tudi in zlasti v Parizu, kjer imaš v središču vsega, kar more nuditi bogastvo, v predmestjih pa vlada črna beda, ki rodi obupance, pripravljene na največje zločine. In v teh zapuščenih predmestjih se je zdaj leta začelo širiti in uveljavljati praktično katoličanstvo, blagovest ubogih in trpečih.

Letošnji božič so delavci neke tovarne pospravili svojo veliko delavnico, jo preprosto a ganljivo okrasili, pogrnilli kovaško ognjišče in ga priredili za oltar, nad katerim se je dvigalo

črno, okajeno in razrito zidovje delavnice. Križ na oltarju je izrezljal neki delavec, mašo pa je opravil njegov sin, ki je tudi svoje dni delal v tej tovarni. Nad oltarjem je bil s preprosto roko začrtan napis: Jezus — Kristus — poglavar delavcev.

Nobenih bučnih orgel ni bilo, niti zvonkih angelskih glasov, ki bi povečavali praznično razpoloženje, pa se je gotovo teh 200 ubogih vernikov počutilo blizu svojemu Odrašeniku, čigar rojstvo so obhajali v tej medlo razsvetljeni tovarni s slamo na oltarju, kot vsi oni tisoči v mehke kožuhe zavitih pomelkužencev v vid jemajočih stolnicah.

„Kip svobode“

Pri vstopu v newyorško pristanišče stoji svetilnik v obliki ogromnega kipa, ki ga imenujejo »Kip Svobode«. Zanimivo pa je, da ga niso zgradili svobodoljubni Amerikanci, ampak Francozi. Francija je namreč hotela postaviti primeren spomenik na čast do gotrajnemu prijateljstvu med Ameriko in Francijo, ki se je začelo že v 18. stoletju ter se sedaj znova okrepljuje.

Kip, ki je postavljen na majhen otok, na katerem je bila neprestano posadka 100 vojakov, je zamislil Francoz Laboulaye, zgradil pa ga je njegov prijatelj F. A. Bartholdi, ki si je za model izbral svojo mater. Res ganljiv in pomemben spomenik!

Krasna, visoka ženska, oblečena v dolgo haljo, dviga v desnici baklo, njeno glavo pa obdajajo žarki. Višina kipa od vrha bakle pa do tal je 92 metrov. Da si morete predstavljati velikost, vedite, da v notranjščini desne roke vodi stopnice v baklo, ki je na vrhu podobna pravemu balkonu, kjer je za 15 ljudi prostora. Kip sam tehta 100 ton, vse skupaj pa je stalo Francoze 120.000 šterlingov (kakih 30 milijonov dinarjev.)

„Tašča kitajske republike“

Tako se imenuje gospa Sung in po pravici. Imela je namreč tri sinove in tri hčere, ki so se vse pomožile z vodilnimi osebnostmi: ena je dobila Sun Jat Sena, druga maršala Cangkajška, tretja pa sedanjega predsednika kitajske republike, dr. Kunga. Zadnja dva sta se spoznala še na ameriškem vseučilišču Harvard, kjer sta med prostim časom vedno skupaj igrala tenis. Kung je postal že tako dober in strasten igralec, da se je mislil boriti že za svetovno prvenstvo. Tedaj pa ga oče pokliče domov, mu da resnejše delo in predstavi nekdanjo soigralko Mej-Hing, s katero se je kmalu nato oženil. Danes je dr. Kung strokovnjak v gospodarskih in finančnih vprašanjih, njegova mlada žena, izredno nadarjena, pa mu je v neprecenljivo podporo.

Potopljena milijarda

Leta 1588 je angleška kraljica Elizabeta dala obglaviti Marijo Stuart. Zatadi tega se je hotel maščevati španski kralj Filip II. Zbral in opremil je 133 ladij, 30.000 moških, 2000 topov in velike zaklade srebra in zlata za vzdrževanje vojske. Toda v Rokavskem zalivu ga je zajel vihar, mu potopil tri četrtnine ladij, ostank pa so uničili Angleži. Z ladjami vred je morje požrlo seveda tudi neizmerno bogastvo. Že v letih 1665, 1740, 1902, 1922 in 1935 so poskušali potopljene zaklade rešiti, a vedno brez uspeha. Sedaj pa se je dela lotila neka holandska tvrdka, ki s svojimi najnovejšimi napravami upa iztrgati morju plen.

Programi Radio Ljubljana

Torek, 11. januarja: 11. Solska ura: Japonska in Japonci (ga. Marija Tsuneko-Skušek) — 12. Reprodukcijski koncert na wurlitskih orglah — 12.45 Vreme, poročila — 13. Cas, spored, obvestila — 13.20 Vesel opoldanski koncert »Radij« orkestra — 14.15 Vreme, poročila — 18. Klavirski koncert štiričlano (igrata gđe. Marta Seifert in g. Gojmir Demšar) — 18.30 Usoda Judovstva (g. Fr. Perseglav) — 19. Cas, vreme, poročila, spored, obvestila — 19.30 Nac. upa — 19.50 Zabavni zvočni tednik — 20. Narod. pesni (poje kvartet »Fantje mladiči«) — 20.45 Paul Dukas: Črnokole, sinf. pesnitev (plošče — ork. koncert društva Lamoureux) — 21. Golovin Laskovje: Odločki iz opere »Helena« (izjavajo člani Narod. gled. in sleer: gđe. Masa Slavčeva, gđe. Alda Nolljeva, rg. V. Janko in Gorski) — 22. Cas, vreme, poročila, spored — 22.1 Veseli zvoki (Rad. orkester).

»Oh, kako je to čudna krava« je vzkliknila ljubka gospodična iz mesta. »Kako pa da nima nič rog?«

»To je pa tako«, je začel razlagati kmečki očanec. »Nekatere krave pridejo že na svet brez rogov, druge jih izgube, kadar se bodejo, druge so take pasme, da nimajo rog, in še vse polno razlogov je, zakaj kaka krava nima rog. Zakaj jih pa tale nima, je pa razlog ta, da to ni krava, ampak konj.«

Naročajte Slovenski dom!

Mož, ki je poznal „skrivnosti sveta“

Po 77 letih je legel z njo v grob

Pri 94 letih je umrl v Angliji dr. W. S. Mansfield, ki je nam sicer prav tako poznan kot najbolj neznani Kitajec, v Angliji pa je vzbujal mnogo zanimanja.

Že leta 1860, takoj po dovršenih vseučiliških naukah je prišel k anglikanskemu nadškofu in mu povedal, da mu je bila v sanjah razodeta »skrivnost sveta«, katere spoznanje je ogromne važnosti za usodo vsega človeštva. Prosil je nadškofa, da bi skrivnost razodel svetu. Nadškof je verjel na videz nedolžnemu mladeniču in bil pripravljen poslušati ga. Mansfield pa je cenil svojo skrivnost na 50.000 šterlingov; če mu jih izplača, pa jo bo razodel. To se je nadškofu vendar zdelo nekoliko preveč ter je ponudbo odklonil.

Mansfield pa je začel nadlegovati razna uredništva časopisov, vplivne državnike itd. in jim prtil, da bo skrivnost odnesel s sabo v grob, če mu ne izplačajo zahtevane vsote. Celih

77 let se je zastoj zagrizeno boril in vztrajal pri pomembnosti svoje skrivnosti. Končno se je njegova pretnja uresničila: umrl je, ne da bi človeštvo spoznalo svojo usodo in morebitna sredstva za svojo rešitev.

Na božjo pot je plaval

neki Indijec. Zbolela sta mu oba sina, pa se je zaobljubil Budi, da bo plaval 500 km daleč do njegovega svetišča, če mu sinova ozdravi. Res je preplaval vso dolgo pot, nato pa je zvedel, da sta mu medtem sinova umrla.

»Ali ste že slišali, da je blagajnik poneveril stotisoč dinarjev in pobegnil z bankirjevo ženo?«

»Ja, zlonka, kdo pa naj nocoj mesto njega predava v družabnem klubu o poštenem življenju?«

Zetev trsja, ki je mogoča samo — na ledu

M. Jacoby - R. Leigh:

Poročnik indijske brigade

»Zdaj razumete, zakaj je tudi sedemindvajseti polk premeščen na Krim! Vsak posamezni vojak bo imel priliko, da se maščuje za ono strašno prelivanje nedolžne krvi!«

»Razumem!« je odgovoril Vickers.

»A zdaj pojdite, dragi Vickers, da se pripravite na odhod!«

Ko je bil Geoffrey spet v svoji sobi, je moral še dolgo misliti na guvernerjeve besede.

Torej je Surat kan na Krimu!...

Potem je moral misliti na Perryja, od katerega je dobil pismo, v katerem mu sporoča, da so ga spet dodelili sedemindvajsetemu polku in da pojde tudi on na Krim... Da bo moral z nekim sporočilom odpotovati še pred svojim polkom tja.

Geoffrey je vzel pismo z mize. Brat mu ga je pustil tam pred tremi dnevi... Bral je, kaj mu brat sporoča dalje:

»In upam, da boš pozabil vse tisto težko in hudo, kar sva ti prizadela Elizabeta in jaz. Vem, da nama boš odpustil in da naju razumeš. Na svidenje pri Balaklavi! Tvoj zvesti brat Perry.«

Geoffrey se je bolešno nasmehnil. Potem si je potegnil z roko čez čelo, kakor da hoče odgnati neprijetne misli.

»Mali moj Perry!« je pomislil in velika nežnost mu je napolnila dušo... »Samo da bi bila z Elizabeto srečna!«

Stresel se je, potem pa začel naglo spravljati svoje reči v kovčeg.

Ta čas je vstopil služabnik in dejal:

»Sahib, miss Campbellova želi govoriti z vami.«

Vickers ni nič pomišljal, marveč mu je dejal mirno:

»Naj pride noter.«

Naslonil se je na svoj veliki kovčeg in gledal skozi okno. Hotel se je naglo zbrati, da bi mirno in vedro pričakal svojo nekdanjo nevesto.

Niti zapazil ni v teh mislih, kdaj je prišla v sobo. Tiho se

je dotaknila njegove roke in rekla:

»Geoffrey!«

Geoffrey se je naglo obrnil. Ko je zagledal njen blede, jokani obraz, je stisnil zobe in jo nežno prijel za roke, ki so ji mrtvo visele ob straneh.

»Elizabeta!«

»Geoffrey, nikar ne bodi hud name, da sem prišla in da ti ne dam miru niti zdaj... Morala sem te videti, preden odideš, da se ti zahvalim za vse, kar si mi storil! Jaz danes potujem v Anglijo. Prišla sem po slovo...«

Geoffrey jo je ustavil in ji ni pustil, da bi izgovorila do konca, kar se je namenila.

»Ne govori mi o tem! Vse, kar sem storil zate, mi je bilo lahko in lepo... kako lepo... Toda... ali si... srečna?«

Sklonila je glavo in zajokala:

»Perry je pred dvema dnevoma odpotoval na bojišče... Odpotoval je na Krim...«

Geoffrey ji je odgovoril, ne da bi se ozrl vanjo:

»Vem... Pustil je tu pismo, v katerem mi sporoča, da je dobil povelje, naj še pred sedemindvajsetim polkom odpotuje z važnim poročilom tja...«

Dekle je zahtelo:

»Ubili mi ga bodo... Oh saj vem, da mi ga bodo tam čisto zagotovo ubili!...«

Nekaj časa sta molčala, bilo je slišati samo dekletovo ihtenje.

Potem je Geoffrey obotavljaje se spregovoril:

»Ali ga imaš tako zelo rada?«

Zašepetala je, da jo je komaj slišal:

»Da, rada!«

Geoffrey je gledal v stran, ji božal lase in mirno izpraševal

dalje, kakor da pri tem ne gre nič za njega:

»Že dolgo?«

»Od tedaj, odkar sem ga spoznala...«

Geoffrey je spet za trenutek pomolčal, potem se je vzrav-nal in ji dejal z odločnim glasom:

»Saj sem tako slutil...«

Dekle ga je začelo opravičevaje se prositi:

»Odpusti mi, Geoffrey!«

Vickers se ji je malce nasmehnil:

»Saj ni nič zato, Elizabeta!... Saj nista vidva kriva tega...«

Ne on, ne ti... To se tolikokrat dogaja... Saj je to čisto naravna stvar... Nič nenavadnega... Perry je dober fant... Z njim boš gotovo srečna... Jaz nič ne dvomim o tem... In ko bo vojne konec... se bosta... zatrdno... vrnila v Anglijo... Kajne?«

Pri teh njegovih besedah so jo začele solze dušiti:

»Da... Ko bo vojne konec...«

Elizabeta je tiho vstopila in se dotaknila njegove roke